

וזה לשון הרמב"ם (אישות יב, י-א): כמה מזונות פוסקין לאשה — פוסקין לה לחם שתי סעודות בכל יום סעודה בינונית של כל אדם באותה העיר שאינו לא חולה ולא גרגרן, ומאותו מאכל של אנשי אותה העיר, אם חטים חטים ואם שעורים שעורים. וכן אורז או דוחן או משאר מינין שנהגו בהן. ופוסקין לה פרפרת לאכול בה הפת כגון קטנית או ירקות וכיוצא בהן, ושמן לאכילה ושמן להדלקת הנר ופירות ומעט יין לשתות אם היה מנהג המקום שישתו הנשים יין. ופוסקין לה שלש סעודות בשבת ובשר או דגים כמנהג המקום. ונותן לה בכל שבת ושבת מעה כסף לצרכיה כגון פרוטה לכבוס או למרחץ וכיוצא בהן. במה דברים אמורים בעניי שבישראל, אבל אם היה עשיר — הכל לפי עשרו, אפילו היה ממונו ראוי לעשות לה כמה תבשילי בשר בכל יום כופין אותו ופוסקין לה מזונות כפי ממונו. ואם היה עני ביותר ואינו יכול ליתן לה אפילו לחם שהיא צריכה לו — כופין אותו להוציא ותהיה כתובתה חוב עליו עד שתמצא ידו ויתן'.

דף טה

קכא. א. מה דין אכסנאי בתשמיש המטה?

ב. מותר מזונות האשה ומותר בלאותיה — למי? ומה הדין באלמנה?

א. אמר רב הונא: מנין לאכסנאי שאסור בתשמיש המטה, שנאמר וישכמו בבקר וישתחוו לפני ה' וישבו ויבאו אל ביתם הרמתה וידע אלקנה את חנה אשתו.

אם ייחדו לו חדר, שאין לבעל הבית עסק באותו מקום אלא מיוחד לשניהם לבדם — מותר. ובלבד שלא יישן בטליתו של בעל הבית, שמא יראה קרי עליו. (עפ"י או"ח רמ"ג ובמשנ"ב).

ב. מותר מזונות (כגון אשה שמזונות האמורים במשנתנו עודפים לה, שאינה רעבתנית. רש"י) — לבעל. מותר בלאות — לאשה, למה? אמר רחבה: שמתכסה בהן בימי נדתה, כדי שלא תתגנה על בעלה (אם תלבש בימי טהרתה בגדים שלבשה בימי נדתה).

יש אומרים שאם קימצה ופחתה מפיה, שצמצה אכילתה מכדי שבעה, אותו מותר שלה הוא ולא של הבעל. ואין הדבר מוסכם. ע' בפירוט בנזיר כד.

אמר אביי: מותר בלאות אלמנה — ליורשיו, (שאינן שייך הטעם האמור).

פרק שישי — 'מציאת האשה'; דפים טה — סו

קכב. למי שייכים הזכויות דלהלן?

א. מציאת האשה.

ב. ירושתה.

ג. בושטה ופגמה.

ד. העדפת מעשה ידיה על הסכום שקצבו חכמים.

א. שנינו במשנתנו: מציאת האשה — לבעלה. ובגמרא אמרו שרבי עקיבא מציאתה לעצמה [וכדין העדפה שעל ידי הדחק, כי רוב מציאות צריך לחזור אחריהן. רש"י].

א. אם בטלה ממלאכה על ידי המציאה — לדברי התוס' (כפירוש החו"א — ע,ד) מודה רבי עקיבא שמלאכתה לבעלה. לא נחלקו אלא בשהגביה מציאה עם מלאכתה. ואין הדבר מוסכם. (ע' חו"א שם, עפ"י הר"ד).

ב. אם אינה ניוונית מהבעל — לדברי הרמ"ה מציאתה לעצמה. והרא"ש חולק. ונראה שמציאתה לבעל אף על פי שאינו מעלה לה מעה כסף, [שאינן מציאתה כמותר מעשה ידיה שנתקן תחת מעה כסף, אלא מציאתה נתקנה תחת מזונות]. (עפ"י בית שמואל פד; חזון איש ע,ג).

ב. ירושה שנפלה לאשה — בעלה אוכל פירות בחייה והקרן שלה. ירושת האשה שמתה — לבעלה. (ומחלוקת החכמים במקום אחר, אם ירושת הבעל דאורייתא או דרבנן).

ג. בושטה ופגמה — שלה. רבי יהודה בן ברוקא אומר: בזמן שבסתר (במקום שאין בני אדם יכולים לראות הפגם, וכן בבושת — שביישה בינו לבינה) — לה שני חלקים ולבעל חלק אחד. בזמן שבגלוי — לו שני חלקים ולה אחד. שלו ינתן מיד ושלה — ילקח בהם קרקע והוא אוכל פירות.

א. דמי שבת על ביטולה ממלאכה — כתבו ראשונים שודאי הם שלו (ער"ן, רא"ש ומאירי). ובתוס' משמע לכאורה שהם שלה לתנא קמא. (וערש"ל; חדושי מרן ר' ברוך בער). דמי צער — ודאי שלה הם. דמי ריפוי — שלו, שהרי הבעל חייב לרפאותה (עפ"י רמב"ם (חובל ומזיק ד) ור"ן. וערא"ש וק"נ).

ב. כתב רב האי גאון שהלכה כרבי יהודה בן ברוקא, הואיל ונשאו ונתנו בגמרא בשיטתו. (מובא ברי"ף ועוד).

ג. ראובן שחרף והכה את אשת שמעון, אין האשה יכולה למחול על בשטה ללא דעת בעלה, ואפילו על חלקה המגיע לה, מאחר והבעל אוכל פירות. וכשהבעל תובע את המבייש צריך לקבל מאשתו הרשאה בקנין להיות תובע. (עפ"י שו"ת הרא"ש מ,א).

ד. חבל בה בעלה — הרמב"ם (חובל ומזיק ד) פסק (עפ"י הגאונים) שמשלם לה הכל [מלבד שבת קטנה — שהיא שלו. מאירי ואין הבעל אוכל פירות. והראב"ד השיג שאין הכל שלה אלא ביחס של שלישי ושני שלישים כמו בחבלת אחרים בה. ודעת הר"ן שהבעל אוכל פירות.

ד. העדפה על סכום מעשה ידיים שקצבו חכמים — אם שלא על ידי הדחק, שהיא חרוצה ובעלת מלאכה — של הבעל הוא. ואם על ידי שדחקה עצמה העדיפה (וכגון שעשתה מלאכה בשעה שבני אדם ישנים. עתוס') — לדברי תנא קמא, לבעלה. ולדברי רבי עקיבא, לעצמה. (כן פירש רבי יוחנן מחלוקתם). א. אף לרבי עקיבא שאמר לעצמה, הבעל אוכל פירות מאותה העדפה, כדין נכסי מלוג. (כן מפורש בתוס' לעיל נט. ויבמות צג. וכן הביא הבית-שמואל פ סק"ב. וע' אגרות משה אה"ע ח"א קו; חו"א עא,ז).

ב. הלכה כתנא קמא. (רב האי גאון; רי"ף ומאירי). ולפירוש רבנו חננאל נראה שהלכה כרבי עקיבא. כן מובא ברא"ש. וכן הסיק הב"ח (פ) להלכה, ושכן נוהגים במדינות אלו. וכן פסקו החלקת-מחוקק והבית-שמואל שם. ומטעם ספק הוא שאין מוציאים מידה. ע"ע אגרות משה אה"ע ח"א קו). נסתפק רב פפא כשעשתה לו שתי מלאכות בבת אחת, האם נחשב כהעדפה על ידי הדחק אם לאו. ורבינא נסתפק בשלש או ארבע מלאכות בבת אחת. 'תיקו'. מפרש"י ותוס' משמע שהספק הוא אם נחשב כהעדפה על ידי הדחק ולרבי עקיבא היא לעצמה,

או הכל מודים שהיא של בעלה. ורב האי גאון (מובא ברא"ש) פירש שהספק הוא לתנא קמא, אם בזה מודה שהוא שלה. והואיל ולא נפשט הרי זו לעצמה.

דף סו

קכג. א. הפוסק מעות לחתנו ומת חתנו ונפלה לפני יבם והוא תובע מה שפסק זה לאחיו — מה הדין?

ב. כאשר האשה מכניסה כספים או שמה נכסים בנדונייתה — כמה צריך ליתן הבעל כנגדם?

ג. כמה נותן החתן לאשתו לצורך קופה של בשמים?

א. הפוסק מעות לחתנו ומת חתנו (קודם שכנס) — אמרו חכמים: יכול הוא שיאמר ליבם, לאחיך הייתי רוצה ליתן ולך אי אפשי ליתן, ואפילו ראשון עם הארץ ושני תלמיד חכם.

לדברי רב נטרונאי גאון, דין זה לא אמור אלא כשמת קודם כתיבת הכתובה, אבל אם כתב

כתובה — קנאה היבם בכתובה. ואין הדבר מוסכם. (ע' הגהות אשר"י).

אמרו בשם רב האי גאון: דוקא פוסק לחתנו, אבל פוסק לבתו, כגון שאמר בשעת קדושין כך וכך אני

נותן לבתי — קנתה הבת אף על פי שמת חתנו, ואינו יכול לומר לא פסקתי לה אלא על מנת שתבוא

לידי נישואין עם הראשון. (מובא בר"ן ועוד). ודוקא כשנתיבמה, אבל בלאו הכי ודאי לא כתב לה אלא על

מנת שתינשא (רא"ש).

ב. פסקה להכניס לו אלף דינר, הואיל והכספים ראוי להשתכר בהם מיד (והוא הדין לפרקמטיא הנסחרת. תוס'

ועוד. ע' בהרחבה בשו"ת מהרי"ק פא. וע"ע בית אהרן), הבעל פוסק בכתובה כנגדם חמש עשרה מנה (כלומר פי

אחד ומחצה ממנה שמכניסה).

נראה, הואיל שסעודת החתונה מוטלת מן הדין על החתן, אם הכלה מימנה את הסעודה, הרי

זה כהכניסה לו כספים בנדוניה, וחייב החתן ליתן לה אותו הסכום כשנתגרשה או נתאלמנה.

אך אינו מוסיף עליהם שלישי, מפני שלא נשתמש באתן מעות שהכניסה לעשיית רווחים.

ונראה שהוא הדין כשהכלה הלוותה כסף לחתן קודם הנישואין, וכשנישאו הכניסה לו אותן

המעות שהלוותה, שיהיו לבעלה בנדונייתה — אם נתגרשה או נתאלמנה קודם שהגיע זמן פרעון

ההלוואה, אינו מוסיף שלישי. ואולם אם הגיע זמן הפרעון קודם שנתגרשה, אפילו זמן קצר

לפני הגירושין, יש לה שלישי מאותן מעות. [אבל מאחר וזהו דבר חדש, יש לפשר בזה]. (עפ"י

אגרות משה אה"ע ח"ד צב).

ואם הכניסה בגדים וכד' בשומא, לא די שאינו מוסיף עליהם אלא אף פוחת חומש (משום שמשתמשים

בהם והם פוחתים והולכים, וגם מפני שדרך השמים בבית חתנים לשומם יותר משויים לכבוד הכלה

ולחבבה על בעלה. עפ"י רש"י. ואם אין אחד מהטעמים קיים — ע' מהרש"א וקובץ שעורים. וצ"ע). ואין חילוק בין

רב למעט, ואין חילוק אם היא שמה תחילה או כשהוא כותב תחילה כנגד מה שתשום.

הלכך, אמרו לו כתוב מנה בכתובה והיא תכניס לך שום של מנה — צריך שתכניס בכדי שישומו בבית

חתונה במנה וחומש, דהיינו שלשים ואחד סלע ודינר (שהמנה עשרים וחמש סלעים, וחומש שאמרו — מלבר).

הכניסה לו שום מנה והוא שוה מנה בשוק — דיו, ואינו יכול לתבוע תוספת חומש, שהרי שוה מנה (כ"פ

רש"י שום במנה ושוה מנה. ור"ח פירש שאם אמרה לו לשון זה, אינה מוסיפה חומש, שכן כוונתה, שאעפ"י שלא יאה השום

אלא מנה יכתוב לה מנה).

א. הכניסה לו כלים חדשים ששומתם ידועה ומפורסמת, אין פוחת לה חומש, [וכדין גרוטאות של

זהב דלהלן סז]. (עפ"י אגרות משה אה"ע ח"ד צב).